

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2003

Ormen Lange er det nest største gassfelt på den norske sokkelen. Gassen skal føres i land til terminalen på Aukra, vest for Molde i Møre og Romsdal. Gjennom rørledninger blir gassen transportert til markedene i Storbritannia og Europa. Leveransene starter høsten 2007. Reservoaret er beregnet til 400 milliarder kubikkmeter gass og vil være drivverdig i 30-40 år. Totalinvesteringen med rørledninger vil bli på 66 milliarder 2003-kroner.

Ormen Lange til Møre: Juvelen fra havet skal til land

Tom K. Andersen

«Hvor bliver Ormen Lange? Kommer ikke...?» Joda, nå kommer den snart. Vi skal bare rigge oss til litt før juvelen gjør strandhugg. Opp fra havet denne gang, drevet av Hydros vikingseil skal Ormen til Møre. Med gass nok til å dekke Norges energibehov i 40 år, styrt fra land av et mannskap på 100, med sete på vikingenes grunn på Aukra.

Når alt er klappet og klart i oktober 2007, har titusenvis av personer verden over på en eller annen måte vært involvert i Ormen Lange-prosjektet. Ormen Lange sprenger teknologiens grenser og utfordrer Hydros erfaringer på dypt vann.

Teknologien er på plass, og løsninger er funnet for å ta gassen gjennom kronglete bunnlandskap, opp over Storegga-kanten og den lange veien inn til land. Aldri er gass fra et offshorefelt blitt ført i krevende terreng gjennom så lange ledninger som her.

Ormen Lange – Kongens skip

Ormen Lange var navnet på kongens skip, ført av navngjetne Olav Trygvason, skip og mann av kraft og styrke. Slik blir skipet skildret av dikteren Per Sivle:

*Skipet det bygdes i Norges land
utav dei beste emnon
Sytti alner og fire til var skipet
mellom stemnon*

.....

*Gange dei så til stranda ned,
spreke karar og rauste
Lunnane brosto og jarni skolv då
skipet det drog or nauste*

*Vundo dei opp sine silkesegl
Vinden å taka i fanget
Og så er det sagt at kongen sjøl
han styrde «Ormen den lange»*

Tom K. Andersen (f. 1948) er kommunikasjonsrådgiver i Hydros eget kommunikasjonsbyrå, Hydro Media. Han var journalist i NRK fra 1976 til 1993, da han i to år var informasjonssjef i Porsgrund kommune. I 1995 ble han avdelingssjef i Informasjon og Samfunnskontakt ved Hydro Porsgrunn Industripark. Andersen er utdannet adjunkt med lærerskole og tysk statsvitenskap fra Universitetet i Oslo.

Gigantiske dimensjoner

Store ord kan tas i bruk om det gigantiske gassfeltet utenfor Mørkekysten. Funnet er en kraftkilde, både i energisammenheng og for Norges økonomi i mange år framover. Ormen Lange-feltet er det nest største gassfeltet som er funnet på den norske kontinentalsokkelen. Når produksjonen kommer i gang, vil planlagt eksport til Storbritannia utgjøre om lag 20 prosent av Norges gasseksport og dekke 20 prosent av Storbritannias gassbehov.

Feltet ligger 120 kilometer nordvest for Kristiansund i Norskehavet. Reservoaret er omkring 40 kilometer langt og åtte–ti kilometer bredt, cirka 3 000 meter under havoverflaten. Utvinnbare reserver er cirka 395 milliarder standard kubikkmeter tørrgass og 28 millioner kubikkmeter kondensat. Produksjonsstart er satt til oktober 2007.

Ormen Lange-feltet ligger 120 kilometer utenfor kysten av Møre og Romsdal. Eksportrøret, Langeled, på 1200 km skal gå til Easington i England.

Viktig milepæl

Det var en milepæl i prosjektet da Hydro 4. desember 2003 kunne levere inn planene for utbygging og drift av Ormen Lange med eksportrør, til Olje- og energidepartementet. «Etter 4 år med prosjektarbeid var alle de tekniske utfordringene på Ormen Lange løst i tide, og Ormen Lange-eierne kunne beslutte utbygging av feltet. Det var en gledens dag for oss alle da et enstemmig partnerskap bestemte seg for Norgeshistoriens største enkeltinvestering, fra reservoar til marked,» sier direktør Bengt Lie Hansen, Hydro.

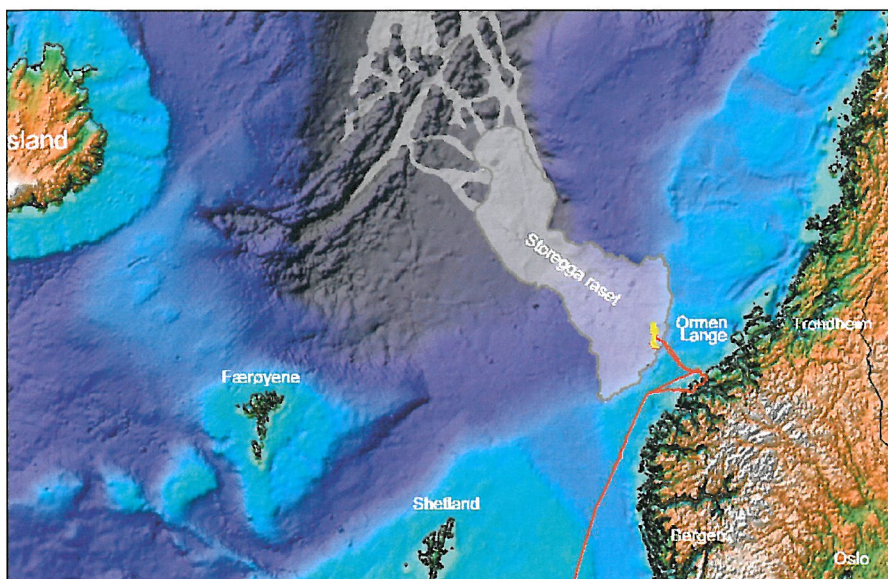
Storegga-raset og flodbølge (tsunami)

Gassfeltet Ormen Lange ligger nær bakkanten av Storegga-raset som gikk for cirka 8200 år siden. Rasmasser og rasblokker på havbunnen gjør at området er svært ulendt. Dette setter store krav til tekniske løsninger ved utbyggingen og drift av feltet.

For om lag 8200 år siden raste det ut et enormt område fra kanten av den norske kontinentalsokkelen ved Storegga. Bakkanten av raset er nærmere 300 kilometer lang, og skredmassene raste omtrent 800 kilometer ut i dypet. Landheving etter siste istid, sammen med klimaendringer, er årsaken til at raset ble utløst.

Havdypet på stedet der feltet ligger, er 850 til 1 100 meter. Før prosjektet kunne bli besluttet utbygget, måtte det dokumenteres at man kan se bort fra muligheten for nye ras. Hydro har gjennomført et omfattende geologisk og geoteknisk arbeid for å avklare dette forholdet.

Storegga-raset gikk for om lag 8200 år siden. Store morene-masser raste vestover i havet. Raset er markert med grå farge.

Friskmelding av Storegga-raset

Det vil ikke gå nye ras på Storegga. De omfattende seismiske, geologiske og geotekniske undersøkelsene som er gjennomført de siste sju årene, har gitt klare konklusjoner. Ormen Lange-området er stabilt og kan bygges ut uten fare for nye ras.

Før utbyggingen av Ormen Lange kunne få grønt lys, måtte Storegga-rasets gåte løses. «De ustabile sedimentene forsvant med raset. Det er ikke påvist ustabile sedimenter i området i dag. Vi er sikre på at raset er gått, og at det må en ny istid til for at det skal kunne bygges opp ustabile masser på sokkelkanten,» sier prosjektleder Petter Bryn, Hydro. Han har ledet de omfattende undersøkelsene i Ormen Lange-prosjektet, et sjuårig, nitid arbeid som nå er avsluttet.

«Vi sier at vi har friskmeldt Ormen Lange-området for nye ras», sier Bryn. «Men før vi kunne trekke en sikker konklusjon, måtte vi forstå årsakene til raset, som også utløste en stor flodbølge, eller tsunami, som traff store deler av norskekysten og kysten av Færøyene, Shetland og Skottland.»

«Vi er sikre på at gassproduksjonen fra Ormen Lange ikke kommer til å påvirke stabiliteten. I samarbeid med et internasjonalt verifikasjonsteam og anbefalinger fra de fremste akademiske eksperter i verden, er det slått fast at det er forsvarlig å bygge ut Ormen Lange,» sier Bryn. Og det er en konklusjon som Ormen Lange eierne har sluttet seg til.

Funnet tilfeldig?

Ormen Lange ble oppdaget i 1989 som en såkalt flatfleck. Det var geolog Terje Enoksen som gransket noen seismiske kart, etter en undersøkelse noen år tidligere. Den gang var området åpent og utildelt. Ormen Lange ble utlyst i 15. konsesjonsrunde i 1995 og Hydro ble utpekt til operatør i 1996.

Ormen Lange-reservoaret ble så påvist ved boring av Hydro i 1997. Først da man stakk det første boret over to tusen meter ned i grunnen på et vandndyp på over 900 meter, fikk man sikre bevis for størrelsen på feltet.

Gassen ligger i en sandformasjon. Det kan sammenliknes med å fylle vann i en bøtte med sand. Når reservoaret skal tømmes, blir det som å tørke ut vannet i sandbøtta. Ekspertene regner ikke med at sandmassene blir sammentrykt når gassen strømmet ut.

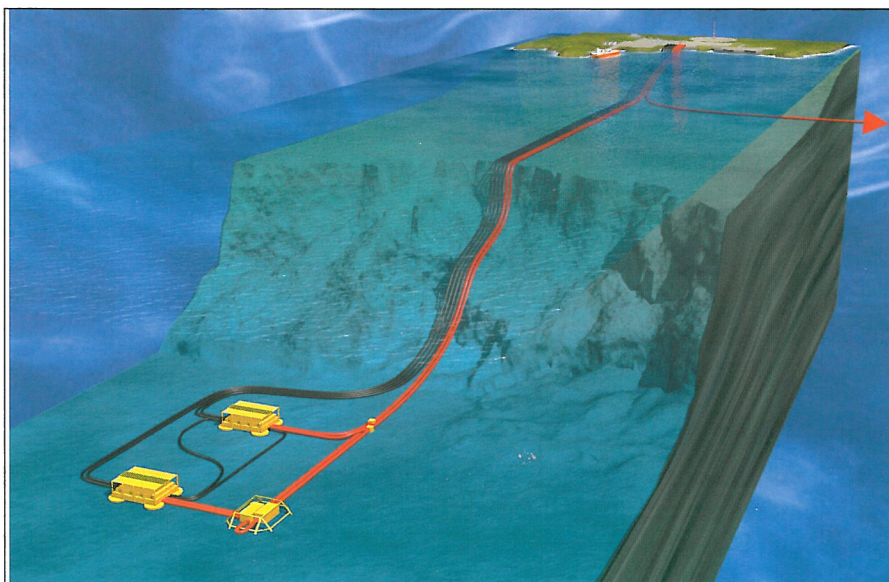
Flerfasestrømning og kjølevæsker

Med tilførsels- og eksportledninger er Ormen Lange verdens største rørleggingsprosjekt til havs.

På bunnen blir det installert stålrammer som er utgangspunkt for boring av produksjonshull og tilknytning til rørledningene. Nede på havbunnen er temperaturen under frysepunktet. For å hindre at det dannes is og gasshydrater (klumper) som kan tette til rørene, må det tilføres frostvæske i form av glykol gjennom ledninger fra land. Frostvæsken går inn i gass- og vannstrømmen, sammen med noe oljekondensat (flerfasestrømning) og bidrar til å hindre isdannelse. På landanlegget blir kjølevæsken separert ut og brukt om igjen.

Avstanden fra reservoaret i Ormen Lange til landanlegget på Aukra er over 120 kilometer. Gjennom kupert undersjøisk landskap fra et vandndyp på 850 til 900 meter, opp skråninger brattere enn unnarennet i Holmenkollbakken, skal rørledningene legges.

Gassen skal eksporteres videre til markedet i Storbritannia gjennom en ny stor eksportrørledning, Langeled, med en total lengde på 1.200 kilometer. Vi snakker om verdens største stålårsbestilling, som legger beslag på to tredeler av verdens leggekapasitet for slike rør i to år.

Onshore-konseptet består av landanlegget i Aukra, transportledningene og undervannsinstallasjonene på om lag 900 meters dyp.

Det er snakk om mer enn en million tonn stål bare til rørledningen Langelid, eksportrøret via Sleipner-plattformen til Easington, UK og cirka 150.000 tonn til ledningene fra Ormen Lange til land på Aukra.

Avansert teknologi

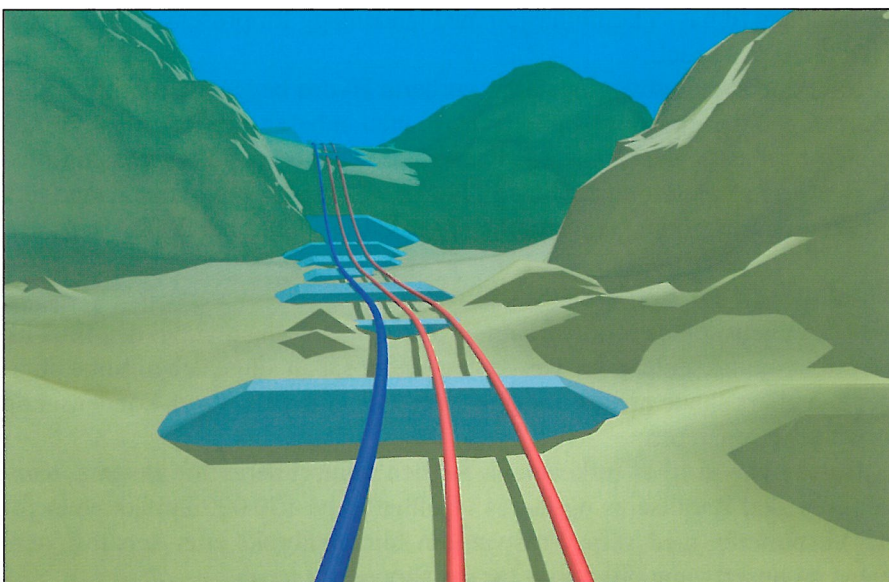
Rørleggingen er avansert ingeniørkunst. Hele seks rør av ulike dimensjoner skal legges mellom undervannsinstallasjonene på feltet og landanlegget på Nyhamna, i Aukra kommune vest for Molde.

To store 30 tommers rørledninger skal transportere brønnstrømmen til land. I tillegg kommer to seks tommers ledninger for tilførsel av frostvæske til undervannsinstallasjonene for injeksjon i brønnstrømmen og to ledninger for kombinasjon av elektrisk og hydraulisk styring av installasjonene på bunnen.

Selve rørleggingen

På havbunnen må grøfter graves der det er nødvendig, og steinfyllinger må legges der de frie spennene blir for lange. Det er lagt ned et omfattende arbeid sammen med fiskeriinteresser for å finne de best mulige løsningene for fiskerne når rørledningene blir installert inn til land. De små rørledningene vil bli beskyttet ved nedgraving eller overdekking med stein helt fra landanlegget og ut til feltet. De store rørledningene vil bli liggende på sjøbunnen. Det vanskeligste punktet er passering av Bjørnsundrenna like utenfor landanlegget.

Arbeidet starter i 2005. Først blir eksportrøret på 42 tommer og de to 30 tommer store produksjonsledningene lagt med spesialleggefartøyer fra Nyhamna og utover. Samtidig legges eksportrøret til UK oppover til Sleipner. Så blir det en pause til 2006, som blir året for leggingen av alle rørene

Rørene på havbunnen skal delvis graves ned, støttes opp med steinfyllinger og overdekkes med stein.

fram til reservoaret og leggingen av eksportledningen fortsetter og blir fullført. Totalt vil fire til fem rørleggingsfartøy være i sving i 2006.

Graveutstyret er også en teknologisk utfordring som nå utvikles med blant annet norsk teknologi, sammen med en rekke utenlandske eksperter. Det vil bli en kombinasjon av graving, spyling og suging.

Landanlegget skal ligge i Nyhamna, på vestsiden av øya Gossen i Aukra kommune.

Offshore/onshore-alternativ

Planleggingen endte med to alternative utbyggingskonsepter for Ormen Lange, enten en fullprosessplattform til havs eller et undervanns produksjonsanlegg til havs i kombinasjon med landanlegg for prosessering og gass-eksport til markedet.

Som operatør i utbyggingsfasen vurderte Hydro begge alternativene som lønnsomme og teknisk gjennomførbare, men anbefalte for eierne at Ormen Lange bygges ut med undervannsinstallasjon på feltet i kombinasjon med prosess- og eksportanlegg på land i Nyhamna i Aukra kommune. Dette fikk enstemmig tilslutning fra partnerne i lisensen 18. desember 2002.

Landanlegg på 4,3 kvadratkilometer

Når den ubehandlede brønnstrømmen ankommer Nyhamna, vil den først bli ført til et mottaksanlegg for væskeplugger, en såkalt slugcatcher. Slike plugger kan ellers skade prosessanlegget. Deretter skal gass, vann, kondensat og frostvæske separeres.

Gassen går så til et tørkeanlegg før den komprimeres for eksport. Kondensatet skal stabiliseres og lagres i fjellhaller på 150 000 kubikkmeter før det eksporteres med skip. Frostvæsken blir gjenbrukt etter separasjonen, mens produsert vann blir rensert før det slippes ut i havet.

Byggestart for landanlegget vil finne sted våren 2004, straks Stortinget har gitt sin godkjennelse. Landanlegget i Nyhamna på Aukra vil båndlegge til sammen 4,3 kvadratkilometer, inkludert støysoner og sikringsfelt.

Produktene er salgsgass og stabilisert kondensat (en meget lett olje). Anlegget skal drives med strøm fra land. Statnett er i gang med å tilrettelegge for etablering av nytt 420 kV anlegg og 132 kV i reserveforsyning.

I anleggsperioden regnes det med en maksimal bemanning på omlag 2 000 personer i 2006, de fleste innlosjert i brakkeby. Ferdig prosess- og eksportanlegg trenger nærmere 100 ansatte i driftsperioden fra og med 2007.

Landanlegget vil bli et topp moderne anlegg med hensyn til helse, sikkerhet og miljø. Anlegget vil kjennetegnes av plass nok til gode sikkerhetsløsninger, gode innseilingsforhold, høy sikkerhet, god energiutnyttelse, effektiv rensing av prosessvann, gjenvinningsanlegg for flyktige organiske forbindelser (VOC), lukket fakkell og lave utslipp.

Landanlegget vil bli utformet slik at kapasiteten kan utvides, hvis behovet skulle melde seg.

*Kjell Ove Solheim
er skipper på
tråleren «Soløyvåg»
fra Fræna.*

Utfordringer i forhold til fiskeriene

Gassfeltet ligger under Storegga, som vi kan kalle Norges spiskammer på grunn av de rike fiskeriene. Store trålere gjør sine fangster langs kanten av «Egga». Området har vært et godt fiskeriområde i uminnelige tider.

Det skyldes at næringsstoffer kommer opp med havstrømmene langs eggakanten, og vannstrømmene gjør også at fisken står der. Trålen går langs bunnen helt ned til 400 meter utafor eggakanten og til 60–70 meter innåfor på de grunneste områdene mot Buagrunnen.

Venter ikke konflikter

«Leggingen av rørledningene fra Ormen Langefeltet føler vi ikke kommer i konflikt med våre fiskeriinteresser, i og med at ledningene blir gravd ned på de mest utsatte stedene i forhold til tråling,» sier skipper Kjell Ove Solheim

*Tråleren
«Soløyvåg» er
blant de fartøyene
som tar store
fangster på
Storegga.*

på tråleren «Soløyvåg» fra Fræna. «Vi har elektroniske sensorer på tråldørene og på selve trålen. Dersom vi skulle hekte oss fast, får jeg straks signaler på brua og kan stoppe og hive opp. Vi har hatt et par episoder andre steder i Nordsjøen, der vi har hektet borti rørledninger. Men da er det dessverre vi som får lide, fordi vi som oftest mister deler av trålen. Verditapet kan bli stort, fordi det ikke er mulig å få forsikret denne redskapen,» sier han.

Solheim gir uttrykk for at fiskerne har fått god forståelse for sine krav med hensyn til sikkerhet for tråling over rørledningene fra Ormen Lange og venter ingen konflikter her. «Kommunikasjonen fra Hydros side mot fiskeriorganisasjonene har vært god,» understreker han.

Hydro bygger ut Ormen Lange – Shell vil drive feltet

Det var en spennende tid for partnerne i lisensen i perioden før Olje- og energidepartementet avklarte operatørskapet.

Shell ønsket å være sterkt inne i bildet på grunn av sitt allerede etablerte drifts- og administrasjonssenter for Draugen-plattformen i Kristiansund. Hydro på sin side pekte på de erfaringer som selskapet hadde ved utbygging på dypt vann, blant annet på Trollfeltet, og erfaringen med TOGI-prosjektet på Troll/Oseberg, som omfatter gassinjisering og transport-teknologi.

17. desember 1999 meddelte Olje- og energidepartementet at operatørskapet skulle deles mellom Hydro som operatør for utbygging og Shell som operatør i driftsfasen.

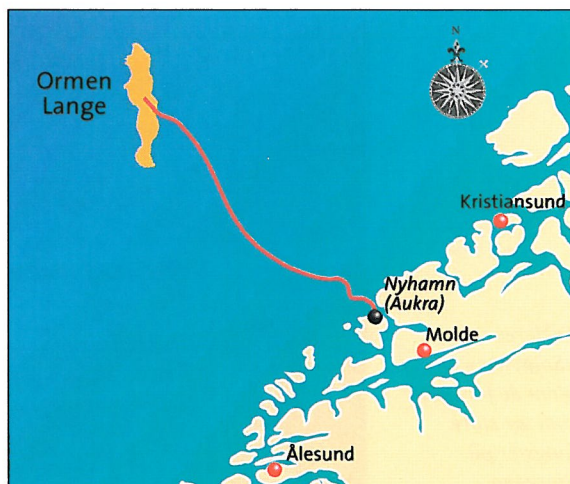
«Ormen til Møre»

Spørsmålet om ilandføringen av Ormen Lange-gassen utløste et sterkt politisk engasjement i Møre og Romsdal for å få gassen til land. Tidligere fylkesordfører gjennom mange år, Ole Øverland, stilte seg i spissen for en bredt sammensatt prosjektgruppe, kalt «Ormen til Møre».

Våren 2000 innledet Ormen Lange-prosjektet et samarbeid med Møre og Romsdal fylke, ved fylkets etablerte prosjektgruppe. Samarbeidet hadde til formål å finne steder for egnet ilandføring for Ormen Lange-gassen. 14 mulige stedsalternativer ble på det tidspunkt overlevert prosjektet fra fylket sammen med tilhørende og omfattende grunnlagsdata. Dette gjorde at Ormen Lange sparte tid ved å bli i stand til umiddelbart å ta fatt på utvelgelsesarbeidene.

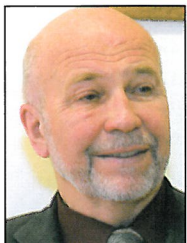
I desember 2000 ble 14 ilandføringsalternativer redusert til sju mulige. I juni 2001 ble det foretatt en ytterligere reduksjon av kandidater fra sju og til fire steder – Tjeldbergodden i Aure kommune, Stavnnes i Averøy kommune, Nyhamna i Aukra kommune og Baraldsnes i Haram kommune.

14 ilandføringssteder ble vurdert på kysten av Møre og Romsdal før valget falt på Nyhamna i Aukra kommune som det beste.

Nyhamna valgt

Etter en grundig prosess ble Nyhamna valgt som mulig sted for ilandføring i mars 2002. Stedet har en gunstig geografisk beliggenhet i forhold til feltet Ormen Lange. Det har de laveste transportkostnadene, og kan også tilby beste løsninger innen blant annet sikkerhet og fleksibilitet med hensyn til fremtidige muligheter for etablering av gassknutepunkt eller annen gassbasert industriutvikling.

Ole Øverland, tidligere fylkesordfører i Møre og Romsdal, har vært leder av «Ormen til Møre».

«Det vi er mest fornøyd med, er den brede enighet om strategien vi greide å bygge opp i fylket i forhold til ilandføringssteder. Det var i alt 14 alternativer, men enigheten besto i at det beste måtte vinne, det beste valgt av utbyggerne. Vi klarte, med noen få diskusjoner, å stå på denne linja,» kommenterer Ole Øverland. Og nå støtter de som ikke fikk landanlegget, opp om Aukra.

«Viktigst av alt var at Hydro og partnerne tok kostnadene med utredning av ilandføring av gassen. Fra opprinnelig å være et offshore-alternativ ble det etter hvert klart at det teknologisk og økonomisk ble mulig å ta gassen til land. Og hadde vi ikke funnet tekniske og økonomiske løsninger, så var vår holdning at da kunne gassen bli der den ligger, inntil gjennombruddet kom,» påpeker han.

«Vi venter utålmodig»

«Hver milepæl i prosjektet har vært en lettelse, og beslutningen om å føre gassen til land har gitt oss en fantastisk opplevelse,» sier ordfører i Aukra, Aud Mork.

«Vi skal bidra til at anlegget, entreprenører og befolkningen skal få gode betingelser. Vi ofrer noen av våre friområder, og noen av de fastboende må flytte til andre boliger. Men i sum er dette et eventyr uten sidestykke i vår region.»

«Her skal det skje noe stort som vi ikke helt ser rekkevidden av inn i de neste hundre år. Det vi er med på, er noe de færreste får oppleve,» sier ordføreren. «Vår utfordring blir å forvalte inntektene godt i en region som er sveiset godt sammen av de beslutninger som er gjort i Ormen Lange-lisensen.»

Ordfører i Aukra, Aud Mork.

Arkeologiske utgravinger

Når anleggsmaskinene kommer til Nyhamna på Aukra våren 2004, er omfattende arkeologiske utgravinger avsluttet. Det var allerede før utgravningene påvist boplasser og spor etter menneskelig ferdsel helt tilbake til 11 000 år før vår tid, fra den kjente Fosna-kulturen, som var europeisk innvandring etter siste istid. Dateringer som er gjort, viser bosetting på den gunstig beliggende og forholdsvis flate øya Gossen gjennom steinalder, jernalder, bronsealder, vikingtid og middelalder. Arkeologene har holdt på siden mai 2003.

Boplasser med rester av et hus på fire ganger 12 meter er avdekket. Betydelige mengder flintrester og bearbeidede redskaper og pilspisser av ulike format er funnet.

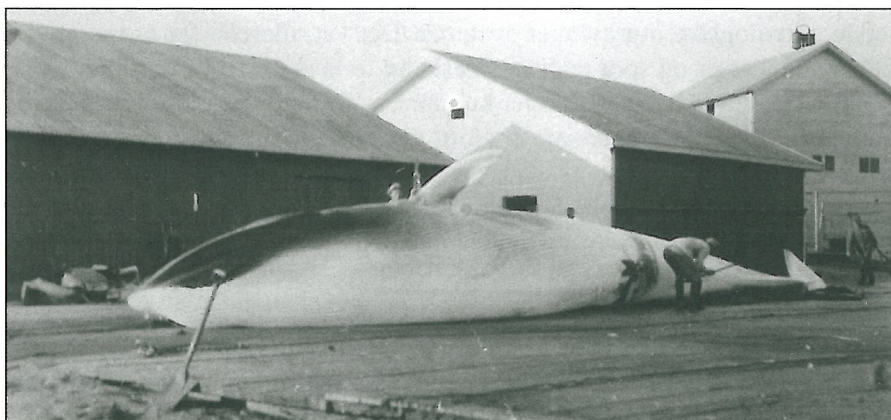
Restene av en hvalstasjon som lå i Nyhamna fra 1925 til 1938, er også avdekket. Store rustne tanker ligger fortsatt i strandkanten, og grunnmurene er gravd ut for å få et inntrykk av stasjonens omfang. Hvalstasjonen som

Under teltet er det som etter all sannsynlighet er en steinalderboplass, merket og gjenstander registrert. Arkeolog Hege Alisøy har jobbet på prosjektet siden mai 2003.

Dette kaller vi industriarkeologi, sier fylkeskonservator Bjørn Ringstad, her sammen med Berit Drejer Ringstad, som samler skriftlig og muntlig materiale om hvalstasjonen. Paul Johan Undheim (t.v.) har håndgravd og avdekket murer og fundamenter.

Hvalstasjonen i Nyhamna var i drift fra 1925 til 1938.

også drev forskning, ble et sentralt sted i utviklingen av norsk hvalfangst. Initiativtaker til opprettelsen var den kjente havforsker Johan Hjort.

Det store prosjektet

De samlede investeringskostnadene fra reservoar til marked for Ormen Lange-prosjektet er anslått til om lag 66 milliarder kroner (2003-kroner).

Av totalsummen er 46,5 milliarder kroner knyttet til feltutviklingen med landanlegg, mens 19,5 milliarder kroner er knyttet til eksporttransportsystemet Langeled.

Et slikt storprosjekt var neppe i Olav Trygvasons tanker da han satte seil med Ormen Lange...

Store kontrakter er tildelt

De største kontraktene for Ormen Lange-utbyggingen, pr. januar 2004, er:

EPCMA kontrakt på landanlegget (Engineering, Procurement and Construction Management Assistance) til Aker Kværner – cirka 900 mill.

Kontrakten for vektbelegg av rørledningene gikk til Bredero Shaw Norge AS, og er verd rundt 1,65 milliarder kroner.

Europipe GmbH, Mitsui & Co Norway AS og Sumitomo skal levere stålrør til en samlet verdi av fem milliarder kroner. Kontraktene omfatter kjøp av en million tonn stål til eksportørledningene.

Stolt Offshore AS og Allseas Marine Contractors S.A. skal installere rørledninger for henholdsvis 2 og 1,5 milliarder kroner.

FMC Kongsberg Subsea AS skal stå for prosjektering, innkjøp, sammenstilling og testing av undervannsanlegget. Kontraktsverdien er om lag 1 milliard kroner.

Van Oord ACZ AS skal utføre undervanns steininstallasjon for Ormen Lange-rørledninger og kontrollkabler i perioden 2004-2007. Kontraktsum er 700 millioner kroner.

ABB Offshore Systems står for tilknytning og modifikasjonsarbeid på Sleipner stigerørplattform i Nordsjøen, og kontrakten er verd rundt 400 millioner kroner.

Fakta om Ormen Lange

Rettighetshavere:	Norsk Hydro	18,0728 %
	Norske Shell	17,0375 %
	BP	10,3420 %
	Statoil	10,8441 %
	Esso Norge	7,2286 %
	Petoro	36,4750 %

Petoro er Statens aksjeselskap som forvalter SDØE-porteføljen, (Statens direkte økonomiske engasjement) på norsk sokkel.

Operatør: Norsk Hydro (Operatør i utbyggingsfasen)
Norske Shell (operatør i driftsfasen)

Beliggenhet: 120 kilometer nordvest for Kristiansund i Norske-havet.

Produksjonsstart: 1. oktober 2007.

Reservoar: Reservoaret dekker et område som er omkring 40 kilometer langt og er åtte til ti kilometer bredt, cirka 3000 meter under havoverflaten.

Reserver: Utvinnbare reserver er cirka 397 milliarder Sm³ tørrgass og 28 millioner kubikkmeter våtgass.

Havdybde: 800 til 1100 meter

Produksjon: Gass: 70 mill. Sm³ per dag.
Kondensat: 6 000 til 8 500 m³ per dag.

Totale investeringer: 66 milliarder faste norske 2003-kroner for feltutvikling og eksport.